

Pregó Setmana del Mar-Festes de Sant Pere 2011

Alcaldessa, autoritats, President de l'Institut Setmana del Mar, Patró Major del Pòsit. Gent de mar, amigues i amics tots.

Estic content de ser aquí. Em fa molta il·lusió ser modest protagonista d'aquest acte i així li vaig confessar al Carles Andreu el dia que m'ho va proposar.

Soc fill de la platja, com diuen els mariners. O, si ho preferiu, de baixamar. És indiferent el lloc de naixença, tant se val el lloc de residència...

Un és d'on li dicti el cor i li aconselli el cap. I jo, senzillament, soc fill de la platja

I ser avui aquí, un immens honor. L'honor de fer-ho just ara, quan commemorem els 125 anys de l'Any dels Negats. El record present de vint-i-dos mariners que van morir ofegats en aquell dolorós temporal de migjorn del dia de Sant Teodor de 1886.

Els recordem, així com els prop de cent quaranta mariners que -del Maresme fins a Alacant- van morir ara fa cent anys en el temporal de la Candelera. Vilanova, sortosament, aquell dia no va haver de plorar cap mort. Mireu. En general, em sento poc satisfet de la majoria de les coses que he fet, i, molt particularment, de la majoria de les coses que he escrit. Moments després de veure el meu text en lletra impresa ja em venen les ganes d'esmena i renúncia. Fa temps, un vilanoví amb pedigrí, em va ensenyar que l'autosatisfacció és el primer pas cap a la decadència.

Aquests dies, però, preparant el pregó, he recordat quatre ratlles que vaig escriure amb motiu d'una publicació commemorativa de l'inici de construcció de l'església de mar.

L'articlellet de que us parlava duia per títol "El barri per una finestra". Allà, evocant records diversos deia de baixamar: "era el meu barri, i potser

encara ho és, perquè mai he tingut la sensació de tenir-ne cap altre”. Una constatació que avui es manté inalterable.

El meu barri tenia moltes aparences, però jo em quedo amb una imatge molt personal. La visió encotillada per l'enquadrament de la petita finestra de persiana de fusta que hi havia a la meua habitació de la casa familiar de la rambla i que donava al pati interior que, com tantes altres coses, es feia petit a mida que jo em feia gran. Un perfil que enfilava la xemeneia de cal Roset a babord, el campanar i el rellotge de l'església per *prua* i els modestos habitatges del carrer Nou per estribord. Els figurants eren mariners i remendadores, peixateres i obrers de la Pirelli, pinxos de barri i busca-raons, jubilats i culs de cafè, i molta saviesa acumulada, amb un excés d'aspirants a caps d'arengada. En definitiva, un bon gruix de de persones, moltes de les quals el temps convertiria en personatges. Aquesta era la vida del carrer Nou, pel davant o pel darrera, tant se val. Hi ha altres vivències i imatges, però aquesta, la de la finestra -com vaig dir en aquell article- és meua i de ningú més.

Aquest any fa vint-i-cinc anys que vaig integrar-me al consell de redacció de la revista *La Nostra Mar* promoguda pel Museu del Mar. El 1986 n'era director el Xavier Garcia i formaven el consell de redacció el Josep Ayza -el Ros-, el Josep Mª Jansà, el Jaume Barberà i un servidor. Més endavant tornaré a parlar de la revista.

Baixamar, la Platja, ha tingut sempre una personalitat pròpia . Allò que en diem una identitat particular. Setmanes enrere, parlant amb una coetània meua i amb la que mai abans havia coincidit, al cap d'una estona de conversa em va dir:

-Així , doncs, tu no ets de Vilanova, tu ets de mar !. Va fer servir un to volgudament insolent amb un, cal dir-ho, puntet de ironia

Lluny d'emprenyar-me, aquell dia vaig sentir una immensa i profunda satisfacció.

Tota comunitat s'articula al voltant d'uns fets i unes circumstàncies, genèriques unes, particulars les altres. Són aquestes, precisament, les singularitats més arrelades, aquelles que donen cohesió i identitat al grup. El barri de mar disposa i ha disposat de moltes i atractives particularitats: un paisatge marcat per la platja, el port, els habitatges mariners, la Pirelli...; activitats intrínseques com la pesca, drassanes, tallers, botigues i magatzems, peixateries ...; llocs de trobada com el Pòsit, els bars mariners, la vida al carrer... i; el més important, la seva gent: persones i personatges, mariners i terraires que, per si sols, ajudaven a explicar el barri i entendre la seva essència, les seves misèries i les seves bondats.

Des del Sebiu Nolla, patró major que encantava el peix, fins el Ciscu Roig, que tenia un peix que bevia amb porró.

Avui, els barris i les ciutats se'ns fan massa grans. Perdoneu, se'ns fan grans massa de pressa. Els creixements haurien de ser pausats, assaborits, ben païts, equilibrats, i on la saba nova s'assenti damunt el pòsit consolidat d'anys i panys. Masses cops hem vist com eixams d'habitatges buits, cicatrius de formigó o edificacions sense solta ni volta han profanat espais carregats de història i de vivències.

No m'agrada una ciutat o un barri on no pugui identificar cada recó de la seva geografia pels noms de les botigues de tota la vida o pels noms o renoms dels seus habitants. No vull una ciutat clònica i de disseny on s'hi pugui passejar, però no s'hi pugui treballar. Sense activitat no hi ha vida. Sense vida no hi ha relacions, ni històries, ni identitat.

Soc fill de la platja i vull el millor per aquesta gent . Sense nostàlgies de postals en blanc i negre, de un paisatge a mig fer, de clavegueram abocant la merda al mar, de misèria a cabassos, de llistes de deutes inacabables a les botigues, de carrers empolegats i regalims de negre-fum, de barques amb equipaments de fireta o el baròmetre del Pòsit i els vells mirant al cel per única previsió meteorològica. No, no és això el que vull pel meu barri.

La vida a la mar és aspre i feixuga. Poc agràida la feina, quan t'has de jugar la pell per dur el plat a taula.

El meu avi va anar en mar després de la guerra. Amb el Sendo, el Pelegrí i el Favaro. Temps de depuracions i de presons. Va anar en mar per què no podia anar enlloc més, per què no el volien enlloc més. Això diu molt de la generositat de la gent de mar. El meu pare va ser un reconsagrat pillet de platja i un mestre de primera per aprendre el que cal d'aquesta mar.

Així, doncs, a casa, al Museu del Mar, a les platges, o corrent pels espigons o entre les barques vaig aprendre a estimar la mar i la seva gent.

La mar, com una amistat sincera, com un amor apassionat, entra ben endins i no et deixa anar mai més.

No fa gaire, amb el propòsit de parlar de l'Any dels Negats, vaig compartir taula i sala amb molta gent de mar, dels de debò. Amb aquella posada en escena fresca, apassionada i emocionada pròpia de la gent de mar. Entre d'altres, vaig escoltar el Miquel Illa parlant de vivències i records familiars i d'un avi que mai va conèixer. El Miquelet -Patró Major del Pòsit - company de generació i amic de correuites infantils pels *columpios* de cal Trasses i la platja del Vicentico, parlava amb emoció dels seus records i de la mar. La mar transmet dèries i sentiments, amb indiferència de l'edat, de la feina o de la quota de nostàlgia que s'hi aboqui.

Aquell dia vaig pensar també en un altre company de can Colapi. El Jaume Nolla de cal Cona. De ben menut tenia el cap clar i la convicció profunda de que volia anar en mar. A mi em fascinava i sorprenia aquella predisposició tan precoç. En qualsevol cas, aquella dèria no devia ser gaire diferent a la d'un servidor de voler anar a la Pirelli.

-Nen, que vols fer quan siguis gran; -Vull anar en mar, deia el Jaume.

-Nen, que vols fer quan siguis gran; -Vull anar a la Pirelli, deia jo.

Fet i fet, tan disbarat podia semblar una cosa com l'altra.

La platja va ser una escola de vida. De mala vida, pensaran alguns. Al moll, a la punta Mabrerera, al pes -fent el badoc escoltant el Sebio o el Papan-, o parant orella en històries de temporals èpics, de pesques impossibles i de vents del cullerot capaços de girar la quilla cap per avall. Converses que eren punt de trobada de les mitges veritats dels uns i les mitges mentides dels altres.

Amb el Joel, l'Esteve, l'Antoni, el Ciscu i altres galifardeus omplíem els dissabtes fent *cabanyes* de fusta amb caixes de peix, empaitant gats a la platja del Vicentico o fent empenyar el senyor Foraster, tot imitant milhomes de pa sucat amb oli.

Eren temps del *No hay quien pueda con la gente marinera*, i nosaltres, ens ho crèiem.

Per la part de garbí i més enllà de Sant Gervasi ens hi aventuràvem amb bicicleta. Per la part de llevant, més enllà del Fogó de Pillo i el Xalet de la Sal, ho vaig descobrir anant a fer musclos amb mon pare.

Caminades agòniques fins Els Colls, l'Ombra, el Morro de Gos, l'Oлива, la Punta Grossa, la Desenrocada... Vaig descobrir un món fantàstic, a dins i fóra de l'aigua. En trenta anys no he deixat d'anar-hi, a peu, en bici o corrent. Més a muntanya o més a tocar de mar, la zona de Els Colls-Miralpeix és un pulmó verd de primera i un privilegi que tenim i que cal respectar i preservar.

Diu el poeta Joan Margarit: "no és de la història que tinc nostàlgia, és de la geografia". La platja, però, més enllà dels racons, dels espais, de la geografia, és la seva gent.

Personatges i escenaris que la retina i el cervell han retingut amb més o menys èxit. Cal Farigola, els Caçaburres, ca la Fumada, la Xitus, ca l'Elvireta, el Pepu, ca l'Elba, el Marxena, cal Ros, la barberia del Meru ...

O les Bessones. Personatges singulars, filles de Camarles, informants i avisadores de morts i enterraments, amb un coneixement precís de l'arbre genealògic de la barriada.

Quan trucaven, era convenient de no tenir la cassola als fogons. El diàleg amb la meva àvia o la meva mare a tocar del cancell podia anar així.

-Nena, demà a dos quarts d'onze enterren el Pep de la Rajada

-Pep, quin Pep ?

-Si dona, *viudu* de l'Angeleta del Racó. Que son fill treballava a la fusteria del Pirelli i son germà havia anat a la barca dels Xerina

La meva àvia seguia amb l'interrogant marcat a la cara

-Si coi, aquest xicot (un xicot que, apunto jo, ja podia enfilejar els noranta anys) va anar molts anys amb un quillat del Pòsit. De jove va perdre un dit anant al palangre. Si dona, que va festejar molt temps amb la Teresineta de Les Cases d'Alcanar , germana del Peret de la Mussola que anava al cargol.

A aquelles alçades de la conversa més valia donar per acceptada la coneixença, quan no l'amistat directament, perquè si no, la bona dona amenaçava de tornar l'endemà amb noves dades biogràfiques del finat.

Fet i fet, i després del Déu l'hagi perdonat, la meva àvia arrodonia la conversa amb aquell desafortunat : -Pobre noi. I doncs, de que s'ha mort ?

Una pregunta que donava oxigen a la conversa i que hauria fet perdre l'oremus a qualsevol, perquè algú, amb dos dits de cap, li hauria d'haver contestat : -De vell, senyora, s'ha mort de vell !

Al bar de cal Ros, a costat de casa, els mariners feien tertúlia passada la mitja tarda i mentre esperaven la fosca. Aquell tros de rambla era una anar i venir de parroquians que anaven a fer el tragueta i la xerrada apassionada. De casa estant els podies identificar. Els uns pel to de veu, altres pels crits i altres pels renecs . Els uns es descobrien per l'arrossegar dels peus i, i altres, pels

sons indescriptibles dels gargalls que emetien. Els gargalls de l'Alfredito eren de divisió d'honor. Refio que tots vostès estiguin ben menjats i ben païts, i perdoneu-me la recreació de detalls, però es que els sipiots de l'Alfredito tenien un sentit acrobàtic que desafiaven totes les lleis de la física. Anar a comprar peix a ca la Sisqueta -la Pruneta- era una experiència sensorial de nivell. Arribar-hi, però, podia costar Déu i ajut. Calia superar els peatges de mig veïnat prenent la fresca a la porta de casa tot fent-la petar.

El carrer Nou, el carrer Nou de mar, amb permís de la senyora Conxita Soler i respecte pels veïns dels carrer Nou de la vila, explica per si sol molts episodis de la nostra història.

Els pisets arreglerats els ocuparen d'inici treballadors de la fàbrica de Mar de Josep Ferrer i Vidal. Molts d'ells provinents de la conca del Llobregat, mà d'obra qualificada i experimentada del sector tèxtil que baixaven de les comarques del Bages i del Berguedà. Després, quan jo era petit, les cases les ocupaven famílies marineres, alguns vingudes de La Cala o Creixell; però també famílies provinents de terres murcianes i andaluses. Avui, aquells habitatges, majoritàriament, són ocupats per una nova immigració del Magreb i d'altres terres africanes que, com els seus predecessors, volen compartir amb nosaltres l'opció i l'oportunitat d'una vida millor.

Vinguts de Sallent, l'Ametlla de Mar, Garrucha, Tànger, Balsareny, Creixell, Águilas, Tetuán ... Tant se val !. Amb matisos, la història es repeteix una i altra vegada.

Ja n'he parlat al començament. L'eixida del pati de casa donava a aquella mena de immens celobert on les olors, les pudors, la música dels radiocassets i les converses s'entrecreuaven capriciosament. Un espai d'intercomunicació global on dos parlaven i cinquanta paraven orella. Allò era el telenotícies del barri.

-I doncs, que no han sortit les barques, avui ?

-No, noia, avui hi ha mestral de valent i s'han quedat a port

O bé,

-Mossa, que han anat al llum aquesta nit ?

-Ja ho crec !. Un be de Déu de caixes de verat i seitó !

Sense adonar-me, el disc dur particular anava retenint aquell gruix d'informació.

Empaitar cargols i petxines pels mars de mig món, m'ha permès de segellar per sempre més la meva complicitat definitiva amb la mar. Pensareu, empaitar cargols, quina feina més relaxada. Certament, empaitar cargols - encara que siguin de mar- es més descansat que empaitar conills.

Passejades per les platges i pel port -ara , com fa prop de trenta anys- , sol a amb el Joel, company inseparable d'aficions malacològiques i altres coses, sospirant tots dos per un temporal de migjorn o una mar de fons que ens omplís la platja de closques. Us confessaré una cosa, però no l'escampeu gaire. Buscar petxines a la platja de Sant Cristòfol, una tarda plovisquejant de tardor o hivern, on el gris plom del cel es confon amb la mar, i amb la única companyia de les gavines arrecerades a la sorra i els llampecs de la farola que lluiten per obrir-se pas entre la boira, és una experiència memorable que no oblidó, que revisc quan puc i que aconsello.

La platja és medi natural i a mi m'agrada verge i salvatge. A la platja m'agrada trobar petxines, gallots i escates de peix. Què voleu que us digui. Ara, amb el bon temps ens domestiquen les platges i les prostitueixen amb xiringuitos, dutxes, lavabos, altaveus , tumbones, neteges profilàctiques i una intervenció abusiva perquè la gent s'hi trobi com al menjador de casa. Com diu aquell actor: surrealista, ho trobo, surrealista.

Més sociable que campar-la sol com un mussol per la platja, era fer la xerradeta a coberta amb els mariners acabats d'arribar a port, mentre remenava entre les xarxes tot buscant petxines minúscules o aprenents de cargol.

Aquí , inevitablement, el record s'atura a les hores passades a bordo de la *San Antonio* dels germans Ayza. Del Ros, no cal dir-ho, vaig aprendre molt de les seves paraules. Ja sabeu que no calla ni sota l'aigua. Del seu germà Paco vaig aprendre molt , sobretot, dels seus silencis.

Un dia, de la mà de l'amic Joel Lleó vaig descobrir La Cala, l'Ametlla de Mar, on ell hi tenia les arrels ben posades. De cop, vaig retrobar-me també amb els meus orígens. Vaig aprendre a estimar La Cala, Sant Carles de la Ràpita , Vinaròs, el Delta i la seva gent.

Ja us ho deia. He fet vida a tocar de mar. De casa als Escolapis, a l'Escola Industrial o a la Pirelli, semblava que no gosés d'allunyar-me'n gaire. L'Institut de batxillerat va ser l'únic exili seriós. Hagués pogut continuar a can Colapi, però va ser precisament un pare Escolapi qui va aconsellar als meus pares d'enviar-me al Cabanyes perquè m'espavilessin una mica. Els meus pares no entenien res. Allò de "que Déu hi faci més que nosaltres", en aquell cas funcionava a la inversa.

A la Pirelli encara vaig poder conèixer aquesta mena d'homes amfibis que tant bé combinaven fàbrica i barca. En aquell cas Pirelli i la mar. Homes, alguns, que treballaven de les dues a les deu del vespre, i tot seguit s'embarcaven als llums per anar a la sardina. Ja sé el que penseu punyeteros, que això passava per què a la Pirelli no hi havia Déu que treballés, i així, sempre quedaven energies per anar en mar, a l'hortet , a la vinya o al taller.

Us he de dir que les coses han canviat força, afortunadament.

A les reunions de la Junta del Museu del Mar, allà en un piset del carrer Llibertat, coincidia amb el Sanabra, el Pujades, el Vaporet, el Ros, el Jansà, el Peret de la O, i amb altres capaços de bastir projectes tan engrescadors com inassolibles .

Hi ha un projecte, però, que va nèixer i es va fer gran. El de la revista *La Nostra Mar*. Publicació que hem de valorar justament. Trenta edicions que

condensen tota mena d'aspectes, vivències i personatges de la mar vilanovina. Passi el que passi el dia de demà amb el Museu del Mar, la publicació ja ha immortalitzat, ha preservat i protegit una quantitat ingent d'informació i documentació. Una prolífica herència que, d'altra manera, s'hauria perdut en l'oblit.

Aniré acabant. El barri ha canviat força en els darrers anys. Baixamar s'ha transformat i es transforma. Els carrers, els edificis, el port, les barques, la gent ... El barri juga un paper essencial en totes les travesses i apostes que es fan sobre les opcions de futur d'aquesta ciutat.

Les platges, l'oferta gastronòmica, el patrimoni cultural, la dinamització econòmica del port ...; són elements que cotitzen a l'alça en tot plantejament seriós de promoció de ciutat.

El que fem en aquest barri pot condicionar en bona part el que volem que sigui la Vilanova del futur. Es aquí on, segurament, ens hi juguem els quartos.

Hem vacil·lat i dubtat masses vegades al voltant d'aspectes que poden ser decisius per abanderar un determinat projecte de barri i de ciutat: el port comercial, el model de passeig marítim, l'Estació Nàutica, la tanca del Port, la platja de Sant Cristòfol, el Museu del Mar, l'Estació marítima, el patrimoni arquitectònic ...

Baixamar és i ha de ser també un espai de memòria. La platja i el port defineixen unes activitats que fan d'aquest un barri singular, un barri diferent a la resta. Un barri tradicionalment mariner, obrer i residencial. I cal preservar la memòria i la identitat d'aquest conjunt, per respecte a un passat digne i noble.

Els edificis dels Pòsits vell i nou, la Farola, el molí de mar, el pes, l'ermita de Sant Cristòfol, les platges, la xemeneia de cal Roset, l'edifici de cal Terzi, l'església de mar o el bot salvavides, són part determinant i identificadora

d'aquest barri, com també ho han de ser la Plaça de la Mediterrània, el Parc de Ribes Roges, el Passeig del Carme o el nou Institut de Batxillerat.

Tot això és nostre. Nostre com el llegat de tantes generacions d'homes i dones que, vinguts d'on sigui, han fet d'aquest, un barri especial i diferent.

Homes i dones que ens sentim hereus d'uns noms, cognoms i malnoms que han estat carta de presentació i essència d'aquest raconet de món.

Cognoms com: Segarra, Llambrich, Mas, Sabrià, Sanabra, Illa o Rovira; que són cognoms com els que duïen alguns d'aquells vint-i-dos mariners vilanovins que van morir ofegats el dia de Sant Teodor d'ara fa 125 anys.

També en memòria seva hem de defensar aquest barri i fer-lo més nostre.

Encetem la 41ª edició de la Setmana del Mar, de les Festes de Sant Pere, tant arrelades en aquesta barriada. Sovint, han servit de reclam per recordar als de més enllà de la via que Baixamar també existeix. Gaudiu del programa de festes, assaboriu-ne cada detall, cada instant.

Quan el perfume de les cassoles d'all cremat s'escampin pel passeig, i Sant Pere navegui acompanyat de diables, mullasses i balls de bastons, estarem renovant el compromís de fidelitat amb les nostres arrels.

Ara que la vida m'ha dut nord enllà de la via, la mar encara m'acompanya dia sí, dia també. Els llampecs de la farola m'ho recorden cada vespre i, si el vent hi dóna un cop de mà, també el picar de les campanes de l'església de mar. Com la lluna atrau la mar, la mar ens captiva a nosaltres. Així, doncs, llunàtics i mariners, ara i per sempre.

He començat dient que soc de la platja, de baixamar, d'aquest barri, perquè mai he tingut la sensació de tenir-ne cap altre.

Us diré més, soc d'aquest barri, perquè ara ja no en vull cap altre.

Bona festa i moltes gràcies.

Albert Tubau

(Pregó de la Setmana del Mar-Festes de Sant Pere llegit al Pòsit de Pescadors de Vilanova i la Geltrú el 17 de juny de 2011)